

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

PODSEKRETARZ STANU

Warszawa, 4 czerwca 2018 r.

DKO-WOK.440.13.2018.MK

Kuratorzy Oświaty
- wszyscy

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w zakresie organizacji nauczania języków obcych nowożytnych i języka mniejszości narodowej w klasach VII i VIII szkół podstawowych Ministerstwo Edukacji Narodowej wyjaśnia, co następuje.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2017 roku, poz. 823), **język mniejszości to własny język mniejszości narodowej lub etnicznej**. W myśl art. 4 ust. 1 ww. ustawy, każda osoba należąca do mniejszości ma prawo do swobodnej decyzji o traktowaniu jej jako osoby należącej bądź też nienależącej do mniejszości, a wybór taki lub korzystanie ze związanych z tym wyborem praw nie pociąga za sobą jakichkolwiek niekorzystnych skutków. Ponadto przepis art. 8 pkt 4 przedmiotowej ustawy wskazuje, iż osoby należące do mniejszości mają w szczególności prawo do nauki języka mniejszości lub w języku mniejszości.

Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz.U. z 2017 r. poz. 2198), w art. 13 ust. 1 nakłada na szkoły i placówki publiczne obowiązek umożliwiania uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, a w szczególności nauki języka oraz własnej historii i kultury.

Zarówno ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty, jak też rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1627) wydane na podstawie delegacji z art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty, używają pojęcia „język mniejszości narodowej” w znaczeniu nadanym ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (system oświaty nie tworzy własnej nomenklatury pojęciowej w tym zakresie).

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ
PODSEKRETARZ STANU

al. J. Ch. Szucha 25, 00-918 Warszawa, tel. +48 22 34 74 839, fax +48 22 34 74 840, sekretariat.m.kopec@men.gov.pl,
www.men.gov.pl

Jeżeli uczeń uczestniczy w nauce języka mniejszości narodowej nie może równocześnie uczyć się w szkole tego języka jako języka obcego. Wszelkie próby odmiennej wykładni przepisów szeroko rozumianego prawa oświatowego, wskazujące na możliwość równoległego nauczania danego języka jako języka mniejszości narodowej oraz języka obcego nowożytnego, prowadzą do nielogicznych i sprzecznych z celami kształcenia wniosków.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356) określa między innymi podstawę programową kształcenia ogólnego dla publicznych szkół, w tym szkoły podstawowej.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego jest wspólna dla wszystkich języków obcych nowożytnych i w szkole podstawowej obejmuje następujące etapy edukacyjne:

- 1) I etap edukacyjny - klasy I-III szkoły podstawowej;*
- 2) II etap edukacyjny - klasy IV-VIII szkoły podstawowej.*

Na I etapie edukacyjnym każdy uczeń obowiązkowo uczy się jednego języka obcego nowożytnego, natomiast od klasy VII na II etapie edukacyjnym - dwóch języków obcych nowożytnych. Dodatkowo - również od klasy VII szkoły podstawowej - przewidziano możliwość nauczania jednego z dwóch obowiązkowych języków obcych nowożytnych w zwiększonej liczbie godzin w oddziałach dwujęzycznych. Z powyższych względów stworzono kilka wariantów podstawy programowej kształcenia ogólnego odpowiadających sytuacjom wynikającym z rozpoczynania lub kontynuacji nauki danego języka obcego nowożytnego na kolejnych etapach edukacyjnych, z zastrzeżeniem, że należy zapewnić uczniowi możliwość kontynuacji nauki tego samego języka obcego nowożytnego jako pierwszego na wszystkich etapach edukacyjnych, tj. od I klasy szkoły podstawowej do ostatniej klasy szkoły ponadpodstawowej (czyli przez 12 albo 13 lat).

Traktowanie języka mniejszości narodowej, wbrew obowiązującym przepisom prawa, jako języka obcego nowożytnego, stanowi nieuprawnione pozbawienie uczniów deklarujących chęć nauki języka mniejszości, prawa do nauki dwóch języków obcych nowożytnych. Mając powyższe na względzie należy stwierdzić, iż szkoły uznające język mniejszości narodowej za język obcy nie realizują podstawy programowej, na skutek braku zapewnienia uczniom klasy VII oraz VIII (II etap edukacyjny) nauki dwóch języków obcych nowożytnych. W tym miejscu po raz kolejny należy przypomnieć, że podjęcie przez osobę należącą do mniejszości, swobodnej decyzji o traktowaniu jej jako osoby należącej bądź też nienależącej do mniejszości, nakłada na organy państwa obowiązek podejmowania takich działań, aby korzystanie ze związanych z tym wyborem praw nie pociągało za sobą jakichkolwiek niekorzystnych skutków.

Należy także podkreślić, iż podstawy programowe nauczania języka obcego nowożytnego i języka mniejszości istotnie się różnią, inne pozostają bowiem cele prowadzonego nauczania. Zgodnie z wymaganiami podstawy programowej, drugi język obcy jest nauczany „od początku w klasie VII A1- wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego”. Na tym etapie uczeń rozpoczyna naukę drugiego języka obcego, natomiast uczeń, który w klasie VII uczestniczy w zajęciach języka mniejszości narodowej sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego lub etnicznego, czyta teksty ze zrozumieniem, rozpoznaje intencję nadawcy itp.

Jeżeli w szkole prowadzona jest nauka języka mniejszości, to uczniowie nią objęci (tak jak wszyscy pozostali uczniowie) w klasie VII powinni realizować naukę dwóch języków obcych nowożytnych, przy czym zgodnie z podstawą programową, naukę drugiego języka rozpoczyna się „od początku”, tj. od poziomu A1. Błędne rozwiązanie organizacyjne polegające na objęciu ucznia mniejszości narodowej nauczaniem języka własnego także jako języka obcego, nie tylko pozbawia tego ucznia prawa do nauki w szkole dwóch języków obcych nowożytnych, ale zmusza go do uczestnictwa w zajęciach zupełnie nieprzystających do jego potrzeb i możliwości w zakresie kształcenia językowego.

Zgodnie z regulacją art. 44zzd ust. 8 ustawy o systemie oświaty uczeń, który uczył się języka danej mniejszości narodowej nie może wybrać tego języka na egzaminie maturalnym z języka obcego nowożytnego jako przedmiotu obowiązkowego. Wyżej wymieniony przepis nie ustanawia wyjątku od zasady, ale literalnie wskazuje na regułę, iż język mniejszości narodowej (jako język własny ucznia) nie może być traktowany jako jego język obcy. Należy mieć na uwadze, że dla absolwentów szkół lub oddziałów, w których przeprowadzane były zajęcia języka mniejszości narodowej, język ten jest przedmiotem obowiązkowym na egzaminie maturalnym.

Nieprawidłowości w organizacji edukacji językowej w obecnych klasach VII szkół podstawowych ukształtowały się wskutek dotychczasowych błędów w organizacji nauczania języków obcych i języka mniejszości w gimnazjach, a także z powodu braku systemowej kontroli arkuszy organizacyjnych szkół ze strony kuratorów oświaty. Przepis art. 110 ust. 3 ustawy z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2018 r., poz. 996) nadał organom sprawującym nadzór pedagogiczny kompetencję opiniowania arkuszy organizacyjnych szkół i przedszkoli, umożliwiając tym samym ocenę legalności zawartych w nich danych.

Obecnie nie ma możliwości wprowadzenia, bez szkody dla uczniów, zmian w tych szkołach i oddziałach, w których wskazane wyżej nieprawidłowości mają miejsce, a uczniowie na drugim etapie edukacyjnym w klasach VII realizują naukę języka mniejszości także jako drugiego języka obcego nowożytnego. Dlatego też, z uwagi na specyfikę edukacji językowej i konieczność zachowania jej ciągłości oraz mając na względzie trudności, z jakimi na obecnym etapie planowania roku

szkolnego 2018/2019 mogą się spotkać dyrektorzy szkół przy organizacji nauczania drugiego języka obcego nowożytnego (np. problemy z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry pedagogicznej), prosimy o monitorowanie sytuacji w szkołach, aby począwszy od roku szkolnego 2019/2020 zapewnić uczniom klas VII szkół podstawowych nauczanie drugiego języka obcego nowożytnego zgodnie z obowiązującą podstawą programową.

Maciej Kopeć
Podsekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/